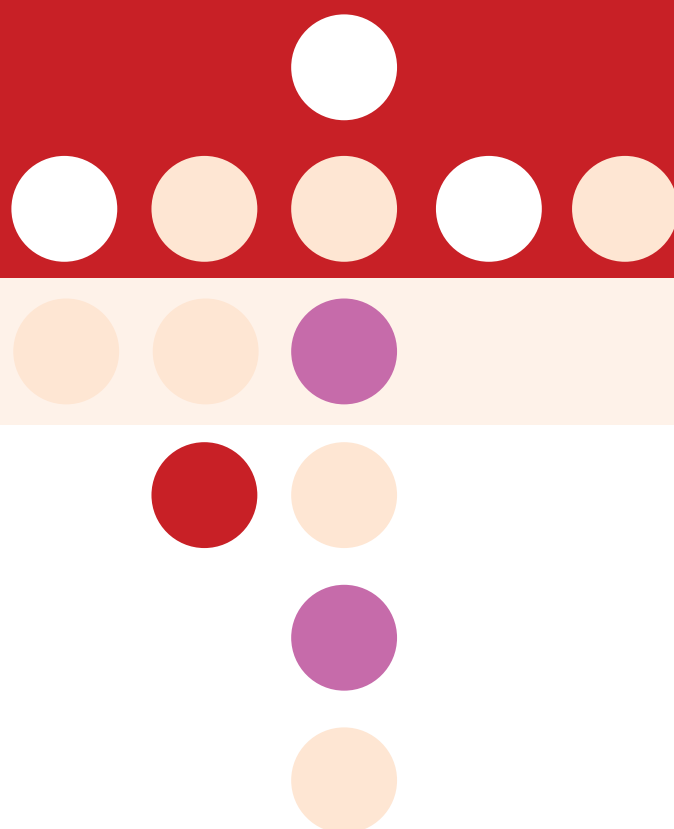

RETNINGSLINJER FOR TRYGG AKUPUNKTURPRAKSIS

2009

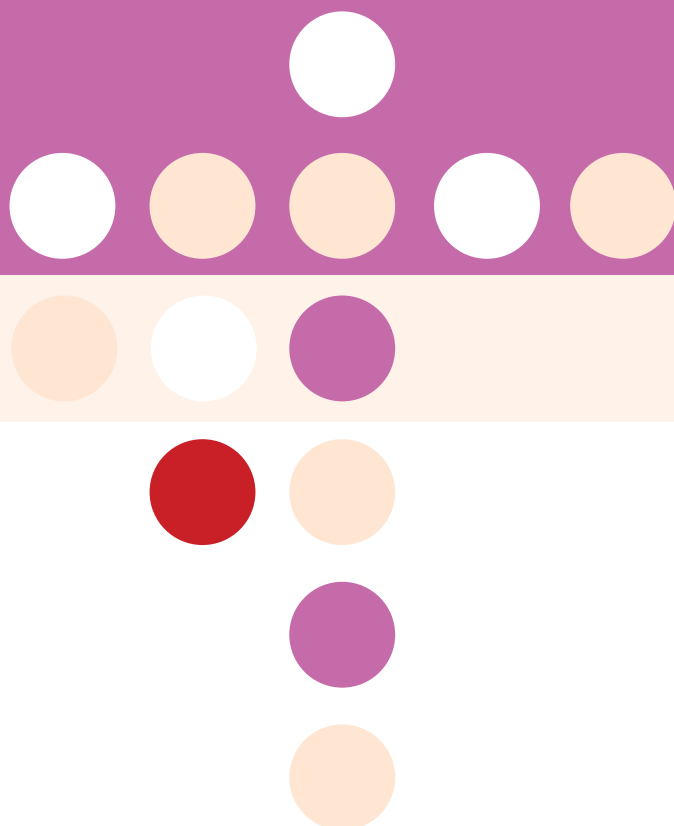

RETNINGSLINJER FOR TRYGG AKUPUNKTURPRAKSIS

Oktober 2009

Det må ikke kopieres fra dette dokument i strid med åndsverkloven eller i strid med avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk.

Akupunkturforeningen, Kongensgate 12, 0153 Oslo

INNHOLD

	Om disse retningslinjene	4
1	Lokaler	5
2	Utstyr	6
3	Ren hygienisk prosedyre	6
4	Avfallsdeponering	10
5	Akupunktører og hjemmebesøk	10
6	Akupunktører som arbeider med øreakupunktur i rusomsorgen	11
7	Pasienter og pasientjournaler	12
8	Helse og sikkerhet på arbeidsplassen	12
9	Sikkerhet ved akupunkturbehandling	13
10	Offentlig lowerk	16

Om disse retningslinjene

Retningslinjer for trygg akupunkturpraksis er utarbeidet av Akupunkturforeningen i den hensikt å definere retningslinjer for hygiene og sikkerhet knyttet til utøvelse av akupunktur.

Det er en del av profesjonelle akupunktørers plikt å sikre at Akupunkturforeningens retningslinjer for hygiene og sterilisering blir fulgt, dette for å forhindre smitteoverføring. Dårlige hygieniske prosedyrer kan føre til alvorlige helseskader for både akupunktør og pasient.

Prosedyrene som er beskrevet i dette dokument vil, når de gjennomføres korrekt, gi beskyttelse mot all kjent smitteoverføring, inkludert hepatitt og AIDS/HIV. Medlemmer i Akupunkturforeningen må kjenne til og overholde relevant norsk regelverk på dette området. I tilfeller der bestemmelser fra myndighetene setter høyere standarder enn hva som gjøres i dette dokument, skal myndighetenes bestemmelsene følges.

Akupunkturforeningen takker British Acupuncture Council (BAcC) for uvurderlig veiledning og støtte i utarbeidelsen av Retningslinjer for trygg akupunkturpraksis.

2009 Akupunkturforeningen
Kongensgate 12, 0153 Oslo
Tlf: +47 22 41 78 88
e-post: info@akupunktur.no, www.akupunktur.no

Retningslinjene i dette dokument må ikke gjengis uten tillatelse fra Akupunkturforeningen.
Alle rettigheter forbeholdt.

Merknad

Disse retningslinjene ble skrevet og utgitt på norsk. Akupunkturforeningen er oppmerksom på at noen av foreningens medlemmer bruker engelsk som første språk. For å sikre at retningslinjene i dette dokument forstås av alle dens medlemmer, har Akupunkturforeningen innarbeidet følgende prinsipp:

Det er ansvaret til hvert enkelt medlem av Akupunkturforeningen å lese og gjøre seg kjent med den norsk-språklige utgaven av dette dokument, med bruk av oversettertjenester for egen regning der dette skulle være nødvendig.

1. Lokaler

1.1 Akupunktur bør kun utføres:

- i egnede lokaler
- i lokaler som er rene og som kan holdes rene
- i behandlingsrom som brukes til utøvelse av akupunktur eller lignende arbeid,
- i lokaler som har passende sanitærfasiliteter for alle brukere av klinikken/praksisen
- i lokaler med tilfredsstillende brannsikringstiltak.

1.2 Tilgjengelige fasiliteter for håndvask skal omfatte:

- en vaskeservant med varmt og kaldt vann (helst med håndledds-, eller armmekanisme), dispenser med flytende såpe og papirhåndklær til engangsbruk
- en søppeldunk, med pedalmekanisme dersom den har lokk. Denne skal være plassert ved siden av servanten.

1.3 Behandlingsrommet:

- bør ha et gulvareal som sikrer at akupunktøren gis tilstrekkelig plass til å utføre behandling og håndtering av utstyr uten helsemessige belastninger
- skal ha tilstrekkelig plass til et rent felt for akupunkturutstyr
- skal ha et rent og egnet oppbevaringssted for alt akupunkturutstyr, for å unngå risiko for forurensning
- skal ha rene møbler
- skal ha rengjøringsvennlige overflater på bordplater, hyller og alle arbeidsflater, samt overflater på behandlingsbenker, stoler og andre møbler som benyttes til behandling
- skal ha rengjøringsvennlige gulvflater
- bør ha god belysning, oppvarming og ventilasjon.

1.4 Behandlingsbenker:

- bør rengjøres daglig med egnede rengjøringsmidler
- må være dekket med rent papir for hver pasient, eller
- hvis benken er dekket kun med håndklær eller laken, må disse byttes ut og være rene for hver pasient, og maskinvaskes på minimum 60 grader før de brukes på nytt
- hvis benken er dekket med håndklær, laken eller putevar under papir, må disse byttes med rent skift hver dag, og maskinvaskes på minimum 60 grader før de brukes på nytt. Dersom det er blitt sølt blod eller kroppsvæske på disse under en behandling, må de fjernes etter behandlingen og erstattes med nytt, rent underlag.

1.5 For å opprettholde et rent behandlingsrom:

- skal bordplater, hyller og andre bruksoverflater støvtørkes og rengjøres regelmessig
- bør det utføres vask av alle gulvflater med egnede rengjøringsmidler slik at de til enhver tid er rene
- bør alle pledd som brukes under behandling rengjøres hyppig ved maskinvask på min. 60 grader.

2. Utstyr

For å sikre en trygg og hygienisk praksis bør følgende utstyr* benyttes:

- forhåndssteriliserte, solide engangsnåler (CE-merket). Akupunkturforeningen aksepterer ikke flergangsnåler.
- forhåndssteriliserte innføringshylser (CE-merket), som er pakket individuelt eller i sett med nåler – disse må ikke brukes eller oppbevares utover behandlingstimen der seglet på pakningen blir brutt
- forhåndssteriliserte nåler av hammertype/seven star (CE-merket), i enten plast eller rustfritt stål – kun til engangsbruk
- kopper*, dermaruller og annet klinisk utstyr til flergangsbruk. Disse må vaskes og/eller steriliseres og oppbevares på korrekt måte (jf. 3.10 i dette dokument)
- elektroapparat (CE-merket) og varmelamper (CE-merket) må være i samsvar med Forskrift om elektromedisinsk utstyr og EI-tilsynsloven. Både fastmonterte og bærbare apparater, samt varmelamper skal kontrolleres regelmessig.
- desinfiserende midler, inkludert forhåndsinnpakkede 70% isopropylalkohol-produkter eller produkter som inneholder 0,5% klorhexidin
- egnede engangshansker
- spesialbeholder for skarpt avfall
- førstehjelpsutstyr (CE-merket)

*Kopper som benyttes må være av en slik kvalitet at de kan desinfiseres forsvarlig mellom bruk på hver pasient, for å hindre overføring av infeksjon.

3. Ren hygienisk prosedyre

3.1 Akupunktører må sørge for at egen helse, inkludert personlig hygiene, ikke setter pasientens helse i fare på noen måte. Akupunktører skal:

- dekke alle kutt og sår med plastbandasje eller flytende plaster
- holde neglene korte og rene
- bruke rene arbeidsklær
- unngå å røyke, spise eller drikke mens behandling pågår
- ikke bære gjenstander som kan føre til økt smittefare
- informere egen fastlege tidlig ved mistanke om at en selv lider av, eller har kommet i kontakt med en smittsom meldepliktig sykdom, og sørge for at legen vet at en er akupunktør
- unngå å gi behandling når man lider av en infeksjonssykdom som kan smitte.

3.2 Akupunktører har plikt til å beskytte pasientens helse og sikkerhet.

Akupunktører skal:

- sørge for at planlagt behandling tar hensyn til pasientens kjente sykdomshistorie og potensielle allergiske reaksjoner
- sørge for at informert samtykke har blitt innhentet i samsvar med kravene i Akupunkturforeningens yrkesetiske regler, jf. §4
- sørge for at den delen av kroppen som skal behandles er ren og fri for kutt eller sår
- ikke under noen omstendigheter stikke nåler gjennom klær, selv om man blir bedt om eller får tillatelse til å gjøre dette fra pasienten

- sørge for at papir eller andre materialer brukt for å dekke en stol, et sete eller en benk, er rene og ikke benyttet i forbindelse med en annen pasient, med mindre de har blitt rengjorte eller eventuelt desinfiserte. Dette gjelder også for håndklær, stoffer eller andre gjenstander som er i kontakt med pasientens hud
- informere pasienten om ikke å bevege seg slik at nåler kan bøye seg eller bevege seg dypere inn i huden
- sørge for at en pasient som ligger med nåler har muligheten til å påkalle akupunktørens oppmerksomhet
- sørge for at pasienten får tilsyn dersom moxabehandling benyttes (moxaboks, moxa på nål), slik at fare for brannskade unngås
- ved bruk av varmelampe sørge for at pasienten får tilsyn.

3.3 Før behandling skal akupunktører:

- vaske hendene grundig med flytende såpe og varmt vann umiddelbart før akupunkturprosedyren. Alternativt kan alkoholgelé (70%) eller produkter som inneholder 0,5% klorhexidin benyttes
- sørge for at det opprettes et rent felt for akupunkturutstyr.

3.4 For å sette nålene på en hygienisk og trygg måte, skal akupunktøren:

- sørge for at huden på stikkområdet er ren
- sørge for at områder på kroppen spesielt utsatt for infeksjon renses med 70% isopropylalkohol eller produkter som inneholder 0,5% klorhexidin før nålene settes inn
- åpne alle forhåndssteriliserte engangsnåler og instrumenter i pasientens nærvær og umiddelbart før bruk
- sjekke alle nåler før bruk. Dersom en nål er bøyd, skaftet rustet eller tuppen er krokert eller avstumpet, er nålen defekt og må kastes. Ved feil på nål skal dette rapporteres inn til Akupunkturforeningen, og til forhandler av nålen
- sørge for at sterile nåler og utstyr ikke kommer i kontakt med noe som ikke er sterilt før bruk på pasienten
- kaste alle sterile nåler eller utstyr som blir tilfeldig forurenset i beholder for skarpt avfall
- kaste alle sterile nåler eller utstyr der seglet på forpakningen er brutt
- dersom hendene forurenses i kontakt med klær, penner, møbler i klinikken osv., rens hendene igjen før neste nåleinnføring. Dette skal enten gjøres ved vask, ved bruk av alkoholgelé (70%) eller produkter som inneholder 0,5% klorhexidin
- sørge for at søl av større mengder blod eller kroppsvæske rengjøres umiddelbart med desinfiserende oppløsning
- sørge for å bruke egnede engangshansker
- dersom pasienten blør
- dersom pasienten har åpne sår eller har en smittsom sykdom
- dersom akupunktøren selv har kutt eller sår på hendene, eller har en hudinfeksjon eller lesjon
- dersom akupunktøren håndterer blodtilsølte gjenstander, kroppsvæsker og sekreter, så vel som overflater, materialer og gjenstander som er eksponert for disse.

3.5 Ved fjerning av nåler fra pasienten, skal akupunktøren:

- sørge for at hender vaskes umiddelbart forut for fjerning av nåler
- kaste hver nål i en beholder for skarpt avfall, uten å la den berøre noen annen overflate i behandlingsrommet
- dersom det oppstår blødning, påføre et lett til moderat trykk med ren bomull eller bomullspinne/vattpinne for å forhindre kontakt med pasientens kroppsvæsker, og kaste bomullen umiddelbart i en dertil egnet beholder for skarpt avfall, eller pose for klinisk avfall. Dersom akupunktøren kommer i kontakt med pasientens blod må akupunktøren vaske hendene sine umiddelbart
- dersom punktet «forsegles» etterpå, bruke rensed bomull
- når et punkt er blitt stukket, ikke utsette punktet for trykk med bare fingre under samme behandling, med mindre fingertuppene er blitt rengjorte ved vasking eller bruk av alkoholgelé
- vaske hendene grundig ved endt behandling for å redusere risikoen for smitteoverføring til neste pasient
- dersom nåler fjernes av en person under akupunktørens direkte oppsyn, eller av en person akupunktøren har delegert denne oppgaven til, sørge for at vedkommende overholder bestemmelsene i dette avsnittet

3.6 Dersom moxabehandling benyttes, skal det sørges for:

- at moxabehandling aldri utføres på skadet hud, direkte på ansiktet eller på sensitive områder
- at behandler har kontakt med pasienten (synlig eller hørbart) under hele behandlingen
- dersom moxa benyttes på nål, at huden under beskyttes for aske fra moxaen
- dersom moxa påføres huden direkte, at en bomullspinne/vattpinne fuktet med rent vann benyttes for å fukte huden på forhånd (huden skal ikke spritvaskes)
- dersom pasienten har fått moxa for egenbehandling hjemme, at prosedyren for bruk av moxa forklares og demonstreres for pasienten. Pasienten må deretter demonstrere at vedkommende er i stand til å bruke moxa.

3.7 Dersom kopping benyttes, skal akupunktøren sørge for:

- å forklare pasienten hva som gjøres og hva pasienten kan forvente å kjenne
- å informere pasienten om at koppingen kan etterlate merker på huden
- dersom akupunktøren benytter kopping med åpen flamme, slukke fyrstikken før noe annet gjøres. Et brannslukkingsapparat skal være lett tilgjengelig i lokalet
- dersom pasienten blir utsatt for en lett brannskade, å kjøle ned området med kaldt, rennende vann, dersom det er mulig. Dersom pasienten blir utsatt for en alvorlig brannskade må det ikke bandasjeres eller på annen måte dekket over det skadde område, men sørges for at pasienten kommer seg til medisinsk hjelp
- å ikke benytte kopping på personer med sykdommer eller tilstander hvor behandlingen kan påføre pasienten skade, for eksempel pasienter med hemofili, sår eller skadet hud m.m. Kopping er kontraindisert over korsrygg og abdomen hos gravide, og for personer med økt blødningstendens
- å ikke bruke kraftige kopping-teknikker på:
  - abdomen
  - barn, eldre eller svake pasienter.

3.8 Dersom blødningsbehandling (pricking/blø terapi) benyttes, skal det sørges for at:

- det alltid blir benyttet engangsutstyr
- alt utstyr, bomull, eller andre blodtilsølte materialer kastes i spesialbeholder for skarpt avfall og lukkede poser for klinisk avfall umiddelbart etter bruk
- alt blodsøl vaskes bort umiddelbart, og alle berørte overflater desinfiseres
- egnede engangshansker benyttes hele tiden under behandlingen
- blødningsbehandling ikke anvendes på pasienter:
  - med hemofili
  - som benytter blodfortynnende medisiner
  - som er gravide
- blødningsbehandling anvendes med forsiktighet på pasienter:
  - med anemi eller hypotensjon
  - med cerebral embolisme
  - med hjertelidelser
  - med diabetes, spesielt dersom de har nevropati
  - med HIV/AIDS

Dersom blødningsbehandling benyttes på pasienter med disse tilstandene, skal det kun trekkes ut svært lite blod.

3.9 Dersom øreakupunktur benyttes, skal det sørges for at:

- akupunktøren journalfører hvor og hvor mange ørefrø/nåler som står igjen i øret til pasienten, når pasienten forlater klinikken,
- pasienten får informasjon om å holde øret, så langt det er mulig, tørt, rent og uberørt helt til nålene er blitt fjernet
- pasienten blir informert om riktig håndhygiene dersom pasienten må manipulere nåler som sitter i, eller fjerne nåler
- pasienten blir informert om å fjerne alle nåler umiddelbart, dersom det oppstår rødhet, ømhet eller irritasjon på øret
- pasienten blir informert om sikkerhetsprosedyrene som gjelder dersom en nål faller ut, eller løsner ved manipulasjon
- pasienten blir spurt om han/hun har hatt hjerteoperasjon, revmatisk feber eller har kunstige leddimplantater. Ved slike tilstander skal akupunktøren ikke la pasienten forlate klinikken med nåler i øret.

3.10 Etter at behandlingen er avsluttet og nålene er kastet på forsvarlig måte, skal akupunktøren:

- bytte tepper eller putetrekk som har kommet i kontakt med kroppsvæsker
- vaske kopper, dermaruller og annet akupunkturutstyr, som er brukt på uskadet hud, i varmt vann og såpe. Utstyret lufttørkes eller tørkes med engangs tørkepapir. Kanten på koppene skal være spritret med 90% isopropylalkohol, og alkoholen fordampet før gjenbruk
- først vaske kopper, dermaruller og annet akupunkturutstyr som har blitt brukt på skadet hud, i varmt vann og såpe. Utstyret skal så tørkes med engangs tørkepapir og behandles i autoklav i samsvar med fabrikantens retningslinjer, eller steriliseres ved å sende utstyret til en ekstern steriliseringstjeneste. Alternativt kastes utstyret i en beholder for klinisk avfall
- vaske skåler/fat som er blitt benyttet under behandling med moxa
- oppbevare alle nåler og annet akupunkturutstyr på et rent og trygt sted.

3.1.1 Dersom akupunktører utsettes for en skade ved å stikke seg selv på brukt utstyr, skal akupunktøren:

- fremme blødning fra området dersom dette er mulig
- sprite området med 90% isopropylalkohol
- dersom en nål kan ha trengt inn i akupunktørens egen hud, ikke benytte denne på pasienter. Nålen skal kastes øyeblikkelig
- vurdere om det er nødvendig å oppsøke medisinsk hjelp. Dersom medisinsk hjelp er påkrevd bør det tas en blodprøve innen 24 timer for å teste om det foreligger smitte. Skadeskjema må fylles ut, f.eks. i en skadejournal eller lignende. Skaden må også rapporteres inn til Akupunkturforeningen via skjemaet Melding om bivirkninger/komplikasjoner.

4. Avfallsdeponering

Når utstyr kastes:

- skal alle nåler plasseres i en egnet beholder for skarpt avfall etter bruk
- skal alle beholdere for skarpt avfall kastes når de er trekvart fulle. Deponering skal utføres i tråd med retningslinjene fra den lokale renovasjonsetaten og de kommunale forskriftene
- bør alt klinisk avfall, inkludert papiravfall, bomull/bomullspinner osv., som er blitt kontaminert med søl av kroppsvæsker som blod, abrasjoner fra åpne sår eller slimhinner, legges i lukkede poser for klinisk avfall før de kastes. Dette skal gjøres i tråd med retningslinjene fra den lokale renovasjonsetaten, og de kommunale forskriftene
- bør alt annet avfall; inkludert papiravfall og bomull/bomullspinner osv., som ikke er kommet i kontakt med kroppsvæsker eller søl, så vel som nåleemballasje og innføringshylser til engangsbruk, pakkes separat i doble poser minimum én gang om dagen, og kastes som husholdningsavfall, eventuelt kildesorteres, se retningslinjer for den lokale renovasjonsetaten.

Akupunktører skal kunne dokumentere at klinisk avfall til enhver tid håndteres korrekt.

Ta kontakt med lokal miljøtransport for avtale om henting av brukt utstyr.

5. Akupunktører og hjemmebesøk

5.1 Når behandling utføres i hjemmet til en pasient, skal akupunktøren så langt det er mulig sørge for at:

- behandlingen utføres i et rent rom med god belysning og tilgang til håndvask
- akupunktøren har medbrakt passende rengjøringsmidler, hånddesinfeksjonsmidler og papirhåndklær
- sengen/benken er dekket med et rent dekke
- at det i alle tilfeller opprettes et rent behandlingsområde.

5.2 Ved transport av utstyr fra baselokaliteten til behandlingsstedet, bør akupunktøren sørge for at beholderne som benyttes til dette formålet:

- er av en slik størrelse at arbeidsklær og alt nødvendig utstyr kan transporteres på en trygg og hygienisk måte
- er utformet slik at separat oppbevaring av sterilt og tilsølt utstyr er mulig
- har innvendige og utvendige overflater som er glatte og ugjennomtrengelige. Beholderne skal rengjøres regelmessig.

5.3 Etter at behandlingen er ferdig, må akupunktøren sørge for at:

- brukte nåler øyeblikkelig kastes i en bærbar spesialbeholder for skarpt avfall. Denne skal fjernes fra pasientens lokaler etter at behandlingen er over
- andre tilsølte engangsgjenstander, som for eksempel bomull, bomullspinner, papirhåndklær og engangslaken, eller håndklær kontaminert med kroppsvæsker eller annet søl, kastes i en pose for klinisk avfall, fjernes fra pasientens lokaler og deponeres på korrekt vis (se retningslinjene for den lokale renovasjonsetaten)
- annet avfall, som for eksempel benkepapir, bomull og nåleemballasje som ikke er kontaminert med kroppsvæsker eller annet søl, skal pakkes inn i en pose og kastes/deponeres sammen med pasientens eget husholdningsavfall
- det er satt av god tid etter behandling før pasienten forlates. Dette for å forsikre seg om at vedkommende ikke har fått noen bivirkninger knyttet til behandlingen, og er i god nok form til at akupunktøren kan dra.

6. Akupunktører som arbeider med øreakupunktur i rusomsorgen

Dersom akupunktøren arbeider med rusmiddel- og avvenningsprogrammer kan det være særlig utfordrende å overholde prosedyrene i Retningslinjer for trygg akupunkturpraksis. Det finnes også betydelige problemer knyttet til personvern, verdighet, anstendighet og konfidensialitet. Det finnes likevel visse retningslinjer for trygg praksis som må følges for å redusere risikoene knyttet til arbeid innenfor disse rammene. Disse er:

- akupunktøren må gå nøye igjennom grunnreglene for behandling før noe blir gjort
- akupunktøren må be pasienten, dersom behandlingen foregår i grupper, om ikke å berøre sine egne eller andres nåler under behandlingen
- dersom en pasient føler seg uvel under behandling, skal akupunktøren vurdere problemet før behandlingen avbrytes. Ofte er det bare et beroligende ord som skal til. Kontrollér nålens dybde og plassering. Ofte er en regulering nok til å håndtere eventuelt ubehag
- akupunktøren må ikke forlate behandlingsområdet
- akupunktørens hender skal være vasket grundig med flytende såpe og varmt vann, eller være rensset med ikke-alkoholholdig desinfiserende skum eller gelé, umiddelbart før akupunkturprosedyren
- mellom pasienter skal akupunktøren igjen vaske hendene med flytende såpe og varmt vann, eller rense hendene med ikke-alkoholholdig skum eller gelé
- pasientens ører skal være rensset forut for behandling med ikke-alkoholholdig desinfiserende skum eller gelé
- bare akupunktøren skal fjerne nåler. Pasienter må aldri få tillatelse til å fjerne sine egne eller andres nåler
- dersom punkter blør når nålene fjernes, skal akupunktøren be pasienten om å gi et moderat trykk over punktet med ren bomull, den tilsølte bomullen må deretter kastes i en pose eller beholder for klinisk avfall
- etter behandling skal både akupunktøren og pasienten vaske hendene med flytende såpe og varmt vann, eller rengjøre dem med alkoholfritt skum eller gelé før lokalet forlates
- dersom en nødssituasjon oppstår under behandling, f.eks brannalarm utløses, skal akupunktøren raskt og sikkert fjerne nålene før pasienten forlater rommet. Pasienter må aldri få tillatelse til å forlate rommet med nåler stående i øret
- semi-permanente nåler må aldri benyttes. Ørefrø/pellets kan erstatte disse.

7. Pasientregister og pasientjournaler

7.1 Akupunktører må registrere:

- navn og adresse for alle pasienter
- besøksdatoer i et passende register, så vel som i de individuelle pasientjournalene
- den fullstendige informasjonen påkrevd for pasientnotater slik det fremgår av Akupunkturforeningens regler for journalføring, jf. Akupunkturforeningens Yrkesetiske regler §§ 2, 4

- Dersom det er mistanke om smitteoverføring fra en pasient diagnostisert med en allmennfarlig smittsom sykdom, og innsyn i pasientens journal er påkrevd, må akupunktøren sørge for:
- at smittevernloven blir fulgt ved å ta kontakt med fastlege, kommunens smittevernoverlege eller annet egnet helsepersonell.

8. Helse og sikkerhet på arbeidsplassen

8.1. Akupunktører må overholde krav og bestemmelser i gjeldende regelverk for helse og sikkerhet på arbeidsplassen.

Akupunktører plikter å utføre sitt arbeid på en slik måte at pasienter, ansatte og besøkende ikke utsettes for risiko knyttet til sin helse og sikkerhet.

8.2 Ved forsikring om at lokalet er en trygg arbeidsplass, bør følgende vies spesiell oppmerksomhet:

- alle gulv skal være fri for farlige ujevnheter og om mulig være sklisiske
- ganger og trapper bør være frie for hindringer
- utstyr og maskiner skal være gjenstand for regelmessig inspeksjon og vedlikehold der dette er nødvendig
- alt elektrisk utstyr skal være i samsvar med Forskrift om elektromedisinsk utstyr og El-tilsynsloven. Både fastmonterte og bærbar apparater skal kontrolleres regelmessig
- alle gassapparat eller -installasjoner skal være i samsvar med Forskrift om gassapparat og utstyr, og skal kontrolleres regelmessig
- man bør være nøye med å holde ledninger så korte som mulig, og legge disse på en slik måte at risikoen for å snuble begrenses
- ulykker må behandles i tråd med gjeldende regler for rapportering av ulykker. Dette omfatter rapportering av alle større ulykker som berører ansatte og medlemmer av offentligheten
- den ansvarlige for virksomheten skal sørge for at virksomheten følger gjeldende krav for intern kontroll.

9. Sikkerhet ved akupunkturbehandling

I følge Lov om alternativ behandling av sykdom eksisterer det forbud mot behandling av både allmennfarlige smittsomme sykdommer og alvorlige sykdommer og lidelser. Behandling som utelukkende har til hensikt å lindre eller dempe symptomer på eller følger av sykdommen, eller bivirkninger av gitt behandling, eller som har som formål å styrke kroppens immunforsvar, eller evne til selvhelbredelse er likevel tillatt. I følge WHO's retningslinjer for sikker akupunkturpraksis vises det også til kontraindikasjoner for akupunktur og hvilke spesielle hensyn en akupunktør må kjenne til.

9.1 Akupunktører skal kjenne til når og hvordan man behandler:

- pasienter under svangerskap og fødsel – hovedregelen er at man skal behandle forsiktig og nøye vurdere det man gjør. Akupunktøren skal ikke bruke sterk manipulering på nålene under svangerskapet, bortsett fra når hensikten er igangsetting av veer. Tradisjonelt er akupunktur og moxabehandling kontraindisert for bruk av punkt på nedre abdomen og lumbosacrale område under svangerskapets første trimester. Fra andre trimester skal punkt på øvre del av abdomen og lumbosacrale område brukes med forsiktighet. Punkter som bør brukes med forsiktighet eller unngås gjennom svangerskapet er:
  - Sanyinjiao SP 6 og Hegu LI 4 (skal kun brukes ved igangsetting av veer. Dersom en kvinne kommer til behandling og er usikker på om hun er gravid eller ikke, skal de nevnte punktene ikke benyttes)
  - Jianjing GB 21 (skal ikke brukes før etter uke 36 i svangerskapet)
  - Kunlun BL 60
  - Zhiyin BL 67 (ved seteleie av foster kan moxa benyttes på dette punktet for å korrigere foster tilbake til hodeleie)
- spedbarn og barn under 12 år – akupunktur må utøves med varsomhet på spedbarn og barn, ettersom de responderer lett på behandling. Akupunktører som behandler spedbarn og barn bør ha særskilte kunnskaper om dette
- pasienter med pacemaker eller andre implantater – spesielle hensyn må tas for pasienter med pacemaker eller andre implantater. Elektroakupunktur er kontraindisert
- pasienter som er på antikoagulerende medikamenter – unngå å nåle halsregionen, abdomen, lyske eller andre områder som er vanskelig å komprimere
- ved allmennfarlige smittsomme sykdommer og alvorlige sykdommer og lidelser – kun behandling som utelukkende har til hensikt å lindre eller dempe symptomer på eller følger av sykdommen, eller bivirkninger av gitt behandling, eller som har som formål å styrke kroppens immunforsvar eller evne til selvhelbredelse er tillatt
- ved førstehjelp – akupunktur skal ikke utøves ved nødssituasjoner (i slike tilfeller skal det gis førstehjelp, deretter skal pasienten transporteres til sykehus).

9.2 Områder som ikke skal nåles:

Fontanelen på spedbarn, øyeeplet, brystvortene, umbilicus, genitalia.

9.3: Spesielle hensyn

- Ved nåling av akupunkturpunkter har noen punkter liten eller ingen risiko for skade, andre derimot har en viss risiko for at skade kan skje. Spesielle hensyn bør tas ved nåling av punkter nær vitale organer og sensitive områder, dette gjelder for:
  - bryst, rygg og abdomen – punkter som ligger på disse områdene skal nåles forsiktig, helst skrått eller horisontalt for å unngå skade på vitale organer. Man skal være oppmerksom på innstikksretning, dybde og lengde på nål
  - lunge og pleura – skade på lunge og pleura forårsaket av feil retning på nål, eller for dyp nåling i punkt på bryst, rygg eller supraclavicular fossa, kan forårsake pneumothorax. Hoste, brystsmerte eller dyspnoe er de vanligste symptomene, og kan oppstå brått under manipulering av nål, spesielt dersom nålen har forårsaket en alvorlig rift i lungene. Det er viktig å være oppmerksom på at symptomer kan oppstå gradvis over flere timer etter en akupunkturbehandling
  - lever, milt og nyrer – punktering av lever eller milt kan forårsake en rift som kan skape blødning, lokal smerte eller ømhet og stivhet i de abdominale musklene. Å punktere nyrene kan skape smerte i lumbalområdet, samt hematom. Dersom skaden er liten vil blødningen stoppe spontant, men er skaden alvorlig, kan sjokk oppstå ved blodtrykksfall
  - sentralnervesystemet – kraftig manipulasjon av nålen ved punkter mellom eller ved siden av øvre cervicale virvel, som Yaman – GV 15 og Fengfu – GV 16, kan punktere medulla oblongata, forårsake hodepine, kvalme, oppkast, brått senke respirasjon og skape desorientering, som videre kan skape krampe, paralyse eller koma. Mellom alle virvler over første lumbal kan for dyp nåling forårsake punktering av ryggmargen, dette kan skape en lynende smerte som kjennes i ekstremitetene eller på kroppen under det nivået som er punktert
  - sirkulasjons- og lymfesystemet – man skal være forsiktig ved nåling på områder hvor det er dårlig sirkulasjon (f.eks varicose veins) pga risiko for infeksjon. Tilfeldig punktering av arterier (kan forekomme ved mistak) som forårsaker blødning, hematom, arterielle spasmer eller mer seriøse komplikasjoner når en patologisk forandring er tilstede (f.eks aneurisme, atherosclerose) må unngås. Dersom det skjer en punktering av overfladiske blodårer vil en blødning generelt kunne stoppes med direkte press. Nåling av områder med lymfødem skal unngås
  - intraartikulære innstikk – man skal være varsom ved intraartikulære innstikk, ettersom dette kan forårsake risiko for infeksjon. Det skal foretas grundig vask med 0,5% klorhexidin eller 70% isopropylalkohol før innstikk
  - andre punkter – spesielt hensyn bør tas ved nåling av:
    - Jingming BL 1 og Chengqi – ST 1, nær øyeeplet
    - Tiantu CV 22, foran trachea
    - Renying ST 9, nær carotis arterien
    - Jimen SP 11 og Chongmen SP 12, nær femoris arterien
    - Taiyuan LU 9 nær radialis arterien

9.4 Hvordan håndtere uønskede pasientreaksjoner

- Dersom det oppstår en uønsket reaksjon hos pasienten skal akupunktøren kjenne til hvordan dette håndteres. Vær spesielt oppmerksom på:
  - kvaliteten på nålene – Jf. 3. 4 i dette dokument
  - stillingen til pasienten under behandling – pasienten bør legges/settes i en komfortabel stilling før nåling, og bli anmodet om å forbli liggende stille, uten å endre stilling brått under behandlingen

- besvimelse – under akupunkturbehandling kan en pasient besvime. Nåleprosedyren og følelsen nålingen skaper skal forklares for pasienten før behandlingen starter. For de pasienter som mottar akupunktur for første gang, anbefales liggende stilling og forsiktig manipulering av nåler. Spesielle hensyn bør tas ved nåling av punkt som kan forårsake blodtrykksfall. Ansikts-fargen til pasienten skal overvåkes og pulsen sjekkes regelmessig for å avverge uheldige reaksjoner så tidlig som mulig. Dersom symptomer på at pasienten er i ferd med å besvime oppstår, skal nålene fjernes raskt og pasienten legges ned med benene hevet høyt. Tilby pasienten en varm, søt drikk. Symptomene forsvinner vanligvis etter en kort hvil. I alvorlige tilfeller skal det gis førstehjelp, og pasienten skal fraktes til sykehus
- kramper – pasienter som er plaget med alvorlige kramper bør observeres nøye under behandling. Dersom kramper oppstår under behandlingen skal alle nåler raskt fjernes og førstehjelp vurderes. Dersom tilstanden ikke stabiliserer seg raskt, og krampene fortsetter, skal pasienten fraktes til sykehus
- nål som sitter fast – dersom nålen har satt seg fast i muskelfibre slik at den ikke kan bevegges, skal akupunktøren forsøke å få pasienten til å slappe av. Dersom tilstanden er forårsaket av at nålen er rotert kraftig i kun en retning, vil nålen løsne ved at den roteres forsiktig i motsatt retning. Dersom nålen står fast på grunn av en muskelspasme, skal nålen stå i en liten stund, videre skal nålen fjernes forsiktig ved å rotere, eller massere rundt punktet. Det kan også settes en annen nål nær den nålen som står fast, for slik å fjerne pasientens oppmerksomhet bort fra nålen som står fast. Dersom nålen står fast på grunn av at pasienten har forandret stilling, skal pasienten legges tilbake i opprinnelig posisjon, og nålen trekkes ut
- brukket nål – en brukket nål kan være forårsaket av dårlig kvalitet på nålen fra produsenten, rust mellom skaftet og håndtaket på nålen, sterk muskelspasme, brå bevegelse fra pasienten eller ukorrekt fjerning av en nål som står fast eller er bøyd. Dersom en nål brekker skal akupunktøren be pasienten om å slappe av og ikke bevege seg, slik at den brukne delen av nålen ikke trenger dypere inn i vev. Dersom deler av den brukne nålen er over huden, skal den fjernes med pinsett. Dersom den er på samme nivå som huden, skal akupunktøren presse forsiktig rundt området til nålen kommer frem over huden, og så fjerne den med pinsett. Er den brukne nålen helt under huden, skal akupunktøren be pasienten om å legge seg tilbake i den foregående stilling, nålen vil da ofte komme frem igjen over huden. En kan forsøke å legge området i rensed grønnsåpe eller legge lunkent grønnsåpekompress over nålen. Muligheten er god for at nålen kommer ut av seg selv. Dersom dette ikke skjer, vil det være nødvendig med et kirurgisk inngrep
- lokal infeksjon - dersom en infeksjon oppstår skal pasienten henvises til lege
- moxabehandling – spesielt hensyn skal tas til pasienter med nedsatt bevissthetsnivå, sensoriske forstyrrelser, psykiske ubalanser, purulent dermatitt eller på områder hvor det er dårlig sirkulasjon.

9.5 Elektrisk stimulering og laser terapi

Elektrisk stimulering av nålene kan være potensielt skadelig, og må brukes med forsiktighet

- under svangerskap
- hos pasienter med pacemaker eller andre implantater
- dersom pasienten har nedsatt sensibilitet
- i tilfeller med nedsatt sirkulasjon
- ved alvorlige arterielle lidelser
- ved udiagnostisert feber
- ved alvorlig hudlesjon

Elektrisk stimulering av nålene er kontraindisert hos pasienter med pacemaker og implantater. Forsiktig overvåking av den elektriske stimuleringen er å anbefale for å unngå nevrologiske skader. Lav-energi laser terapi kan skade øyet, derfor skal både akupunktør og pasient benytte beskyttende briller dersom dette anvendes under behandling.

10. Offentlig lovverk

Akupunktører plikter å følge aktuelt lovverk, det vil si lover og forskrifter vedtatt av offentlige myndigheter. Her følger en oversikt over noe av det lovverket som medlemmer av Akupunkturforeningen plikter å følge, for å sikre en trygg akupunkturpraksis:

- Brann- og eksplosjonsvernloven
- Forskrift om arbeidsplasser og arbeidslokaler
- Forskrift om elektromedisinsk utstyr
- Forskrift om pasientjournal
- Internkontrollforskriften (HMS)
- Lov om alternativ behandling m. merknader
- Lov om medisinsk utstyr
- Lov om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr (el.tilsynsloven)
- Personopplysningsloven m. forskrift
- Straffeloven
- Smittevernloven

● AKUPUNKTURFORENINGEN

Akupunkturforeningen, Kongensgate 12, 0153 Oslo

